

ПРОЕКТ
“ЗДРАВЈЕТО НА РОМИТЕ – ОСНОВНО ЧОВЕКОВО ПРАВО”

ЗАКОНОДАВНА
ИНИЦИЈАТИВА
2013, 2014, 2015

Фондација Отворено општество Македонија преку:

Иницијатива за Право и здравство – Њу Јорк и

Проект за здравјето на Ромите – Будимпешта

Резиме: Застапување за измени на закони кои ги исклучуваат лицата со ниски примања и невработените од здравствено осигурување

Во ноември 2012 година, македонскиот Уставен суд ја укина одредбата од *Законот за придонеси за задолжително социјално осигурување* донесен во 2011 година, со која се обврзуваа невработените и лицата со ниски примања да го пререгистрираат своето здравствено осигурување во даден рок со поднесување на *Изјава за остварени приходи за претходната година*. Одлуката на Судот не беше соодветно спроведена, што резултираше со исклучување на околу 50% од луѓето кои се осигуруваа во Фондот за здравствено осигурување (ФЗОМ) на товар на буџетот на РМ.

Здружението РОМА С.О.С. спроведе иницијатива за застапување во 2013 и 2014 година за да се обезбеди правилно спроведување на одлуката на Уставниот суд и да се поправи исклучувањето на групата на осигуреници од здравственото осигурување. Алатките за застапување вклучуваа: доставување ургенции до Министерството за финансии, Министерството за здравство и Народниот правобранител, како и иницирање на законодавни измени преку организирање на средби со собраниската Комисија за здравство, Комисијата за труд и социјална политика, како и двајца пратеници на владејачката партија.

Заложбата исто така се фокусираше и на подигање на јавната свест преку вклучување на медиумите, граѓаните, здруженијата и експерти. Иницијативата за застапување се совпадна со периодот на новите избори на национално ниво.

Нашите заложби за застапување конечно ја принудија владејачката партија да ги вклучи предложените законски измени како приоритет на нивната агенда. Понатаму на владина седница во октомври 2014 година, Министерството за финансии го поднесе Предлогот за измени до пратениците.

На 1 декември 2014 година, Собранието ги усвои измените и дополнувањата на Законот за придонеси за задолжително социјално осигурување и ја укина обврската за граѓаните да поднесуваат Изјава за остварени приходи. Беше предвидено Фондот за здравствено осигурување да биде одговорен за проверка на приходите на граѓаните во соработка со Управата за јавни приходи и на тој начин да се продолжува правото на здравствено осигурување.

Кон крајот на 2014 и почетокот на 2015 година, останатите 50% од осигурениците кои ја исполнаа обврската и поднесоа *Изјава за остварени приходи* до ФЗОМ во постапката за пре-регистрација, се соочија со кривични пријави за делото “Употреба на исправа со лажна содржина” бидејќи по обработката на податоците од УЈП се утврди повисок приход од прикажаниот.

Голем дел од кривичните пријави завршиле пред судовите и судиите на предлог на обвинителите во скратена постапка, без судење и без знаење на граѓаните (не се доставуваше Предлог обвинение до нив), носеа Пресуди за издавање казнен налог со кои им се изрекуваа казни затвор во траење од 3 месеци, условно за една година и задолжени да платат паушал од 3 илјади денари.

Здружението РОМА С.О.С. имплементираше *Концепт за правна заштита на граѓаните* во 2015 година со кој беше формирана широка коалиција со 11 здруженија и 4 адвокати, а со цел да се мобилизираат обвинетите, да се заштитат пред судовите и да се иницираат законски дополнувања според кој обвиненијата ќе бидат запрени, а граѓаните ослободени од товарот за справување со последиците од неуставна / нелегална одредба.

Активностите во рамките на *Концептот* вклучуваа широка размена на информации во ромските заедници преку дистрибуција на промотивни материјали, испраќање на Барања до сите јавни обвинители, Основните судови, Народниот правобранител, Фондот за здравствено осигурување и Владата. Медиумите исто така беа вклучени во актуелизирање на прашањето.

Во јуни 2015 година Владата донесе одлука на еден од координативните состаноци да се одговори на потребите на граѓаните и да се иницираат дополнувања на *Законот за здравствено осигурување* со кои ќе бидат ослободени сите обвинети граѓани под таа категорија.

Во согласност со предложениот амандман 95а од Законот, РОМА С.О.С. подготви амандман 95б со кој се побара граѓаните да бидат ослободени и од барањето за надомест на трошоците, а на 11 јуни Собранието на РМ целосно ги прифати амандманите и со тоа ги усвои дополнувањата на Законот за здравствено осигурување.

Заклучок

Моќта на добро насочено и планирано застапување може да иницира укинување на закони и практики и да придонесе за остварување на здравствените права на ранливите индивидуи.

Порака 1

Законодавните алатки може да се создаде и пречки но и лекови за граѓаните во пристапот до здравствениот систем и имплементација на правото на здравје

Порака 2

Мобилизацијата на граѓаните може позитивно да влијае на приоритетите на Владата и законодавците во дефинирање на здравствената политика.

50% од осигурениците на ФЗОМ, невработени и лица со пониски примања, се соочија со прекин на правото на здравствено осигурување, а 50 % со кривични пријави и барања за надомест на штета.

Изјавата за остварени приходи за претходна година, образец кој се користеше во постапката за пре-регистрација, беше основата за поведување две законодавни иницијативи (првата во 2013-2014 година, и втората во 2015 година).

1. Како беше дојдено до оваа изјава?

Бремена жена во април 2013 се породува на одделението за гинекологија и акушерство во ЈЗУ. Општа Болница “Борка Талески” - Прилеп и во моментот на испис од болницата наместо радост добива шок - фактура во износ од 13.000 денари како трошок за здравствената услуга пресметана за лице без здравствено осигурување. Од друга страна, истата жена добивала сини картони до месец март истата година како потврда дека е осигуреник на ФЗОМ по основ на невработеност.

Жената се упатува во РОМА С.О.С. да побара помош и информации за ваквата состојба по што се утврдува дека немала поднесено Изјава за остварени приходи за претходна година во постапката за пререгистрација пред ФЗОМ поради што го изгубила правото на здравствено осигурување и со тоа престанал нејзиниот статус на осигуреник. Во текот на истиот месец, а и во наредниот, РОМА С.О.С. регистрира уште 280 (мажи, жени и деца) слични случаи по што се појавува прашањето:

Колку лица останале без здравствено осигурување и со тоа се доведле во ситуација да партиципираат со 100% во побараната здравствена услуга?

2. Кој беше одговорот на ФЗОМ во однос на прашањето?

На поднесено барање за одговор на ова прашање до ФЗОМ, ја добиваме следната информација – заклучно со 31 март 2013 Изјава за остварени приходи поднеле само 120.255 носители на здравствено осигурување на територија на РМ, од вкупно 227.276 регистрирани осигуреници.

Имено, во јануари 2013 ФЗОМ објави Повик со кој ги повика сите невработени лица и лица со пониски примања, осигуреници на Фондот кои го остваруваат правото на товар на Буџетот на РМ, да направат пререгистрација на здравственото осигурување преку поднесување на Изјава за остварени приходи (лично потпишување на образец) дека немаат повисоки примања од 96.600 денари во претходната година со цел да го продолжат правото во тековната година. Додека пак рокот за поднесување на изјавата беше од 01 февруари 2013 до 31 март 2013.

3. Со кои последици се соочија невработените лица и лицата со пониски примања?

Осигурениците кои не биле информирани за ваквата обврска, дознавале за истото во моментот кога барале здравствена услуга или имале потреба да набават лекови во аптека, кога всушност почнувала нивната "информираност за сите постапки":

- прекин на правото на здравствено осигурување,
- наплата при користење на здравствените услуги и набавка на лекови во висина од 100% од цената на чинење,
- забрана за користење на ортопедски помагала во рок од 6 месеци,
- дополнителни административни трошоци за вадење на лична документација потребна за повторно остварување на правото на здравствено осигурување како по прв пат.

4. Што направи РОМА С.О.С.?

РОМА С.О.С. имајќи го интересот да изнајде правно средство за надминување на ваквата состојба ја разгледа законската регулатива и притоа констатира дека ваквата обврска за оваа категорија на граѓани е воведена со одредбите од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување донесени на 14.04.2011.

Меѓутоа на 14.11.2012 донесена е Одлука на Уставен суд со која се укинува обврската за граѓаните да поднесуваат Изјави за остварени приходи во постапката за остварување на правото на здравствено осигурување односно со одлуката се укажува на обврската на ФЗОМ преку Управа за Јавни Приходи да го проверува износот на приходи за секој осигуреник како надлежна институција.

Редоследно на истото следеа измени на Законот на 25.01.2013 со кои обврската не е отстранета за граѓаните, а само е избришана обврската на министерот за финансии да ја пропишува формата и содржината на образецот.

Според ова, РОМА С.О.С утврдува дека Одлуката на Уставен суд не е целосно испочитувана и примената од страна на Министерството за финансии, како институција директно задолжена за законот, поради што настанала ваквата ситуација. Со цел да се повика на одговорност за почитување на Одлуката, на ден 18.07.2013 поднесени беа Ургенции до Министерство за финансии и Министерство за здравство. Покрај ова, поднесена беше и Претставка до Народен правобранител да постапи согласно неговите надлежности и да испита дали во целост е имплементирана и спроведена Одлуката, како и Апел до Комисијата за здравство при Собрание на РМ да го разгледа ова прашање.

За оваа иницијатива беше добиена поддршка од 6 здруженија на граѓани од Македонија кои ги потпишаа документите: ЕСЕ-Скопје, КХАМ-Делчево, СУМНАЛ-Скопје, НРЦ-Куманово, Х.Е.Р.А-Скопје и Македонска платформа против сиромаштија.

4.1. Кој беше ставот на институциите?

Одговори по поднесените Ургенции и Претставка беа добиени во месец септември 2013 според кои Министерството за финансии и Министерството за здравство не го признаваа нашето согледување како пречка во остварување на правото на здравствено осигурување иако свесни дека бројот на лицата кои останале без здравствено осигурување поради неподнесување Изјава беше голем. Дополнително дадоа обрзаложение дека поднесувањето на Изјава еднаш годишно не било голема обврска за граѓаните.

За разлика од овој став, Народниот правобранител го потврдува согледувањето на РОМА С.О.С. и укажува на тоа дека нема целосно спроведување на уставната одлука и има потреба од итно донесување на нови законски измени и дополнувања.

4.2. Иницијативата пред Комисијата за здравство и пратениците во Собранието на РМ

- ↪ 12.11.2013 – оддржана средба со претседателот на Комисијата за здравство, Менде Динески кој не известува дека Комисијата за здравство не е матично тело и не го разгледува спорниот Закон, но дава поддршка како заинтересирано тело како и од страна на пратеничка група на СДСМ за соодветни измени на законот.
- ↪ 12.11.2013 – оддржана средба со претседателката на Комисијата за труд и социјална политика Цветанка Иванова, пратеникот Недим Рамизи од пратеничката група на ДУИ од кои беше побарана поддршка за иницијативата.
- ↪ 20.11.2013 – оддржана средба со пратеникот Миле Пачемски од пратеничката група на ВМРО-ДМПНЕ и побарана поддршка за иницијативата.
- ↪ 20.11.2013 – испратена Драфт-верзија на Предлог амандманот за измени на Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување до пратениците со кои беа одржани средби.
- ↪ 02.12.2013 – на првото продолжение на 77-мата седница на Собранието на РМ, претседателот на Комисијата за здравство Менде Динески го покренува прашањето пред пратениците и бара да се даде поддршка за соодветни измени на Законот и целосно почитување на Одлуката на Уставен суд. Пратениците на ВМРО-ДМПНЕ не дадоа согласност за законски измени.

4.3. Прес – конференции за алармирање на јавноста

- ↪ 16.07.2013 - РОМА С.О.С во своите простории во Прилеп одржа прес-конференција на која го елаборираше проблемот и потребата од целосно почитување на Одлуката на Уставниот суд.
- ↪ 24.10.2013 - во просториите на ГЕМ Клуб Скопје одржана беше прес-конференција за постапките кои РОМА С.О.С заедно со 6-те здруженија-подржувачи на иницијативата ги преземаа и се повикаа јавно институциите да ја применат Одлуката на Уставен суд
<https://www.youtube.com/watch?v=KpjWF5q>

4.4. Јавна дискусија со поддршка на Национален Демократски Институт

- ↪ 18.12.2013 – во хотел Холидеј Инн одржана јавна дискусија на тема: *“Здравствено осигурување за сите граѓани Граѓаните во забуна: Кого да послушаат за да го остварат правото на здравствено осигурување?”*

На јавната дискусија преку отворање на консултативен процес со сите засегнати страни се направија напори за изнаоѓање механизми при решавање на проблемот, а исто така се алармираше пошироката јавност, како и надлежните институции да преземат мерки со кои ќе се спречи идно губење на правото на здравствено осигурување.

На јавната дискусија на која присуствуваа здруженија и релевантни институции, покрај РОМА С.О.С свои презентации и согледувања за проблемот дадоа:

- 1) Рената Дескоска, Проф. Д-р по Уставно право и Политички систем,
- 2) Васка Бајрамовска-Мустафа, заменик - Народен правобранител,
- 3) Емилија Божиновска, шеф на одделот за здравствено осигурување при Фонд за Здравствено Осигурување на Македонија.

Настанот медиумски беше презентираан во ударните вести на Телма ТВ, 24 вести и Нова ТВ. (<http://novatv.mk/index.php?navig=8&vest=10303&cat=2>)

- ↪ 30.12.2013 – заклучоците и препораките од јавната дискусија испратени како Новогодишна честитка до сите пратеници или вкупно 123 писма беа испратени до Собрание на РМ.

5. Ситуација во 2014

- ↪ 01 февруари – повторно објавен Повик од ФЗОМ за пре-регистрација на здравственото осигурување за невработените лица и лицата со пониски примања, и заклучно со 31.03.2014 прибира Изјави за остварени приходи за продолжување на правото.
- ↪ 03 април – РОМА С.О.С поднесува Барање за информации од јавен карактер до ФЗОМ за да се утврди точната бројка на лица кои поднеле Изјава за остварени приходи.
- ↪ 25 април – добиен одговор од ФЗОМ дека од вкупно 243.085 невработени лица потребни документи доставиле само 135.583 лица (55,78 отсто) или на 107.502 лица (44,22 отсто) им било прекинато правото на здравствено осигурување во април 2014.
- ↪ 24 април – во текот на предизборниот процес во РМ (Парламентарни избори) проблемот беше дискутиран на Парламентарната дебата бр.1 на која присуствуваа пратеници од СДСМ, ДУИ и ДПА, а истиот ден на одржан прес директорката на ФЗОМ Маја Парнарџиева-Змејкова најавува дека новина во новата изборна програма на ВМРО-ДПМНЕ е автоматско пријавување и одјавување на здравственото осигурување со што ќе се стави крај на гужвите и редиците во Фондот предизвикани од задолжителната пререгистрација на лицата со ниски примања и невработените. Најавено беше дека лицата би можеле пререгистрацијата да ја вршат без да поднесуваат Изјава за остварени приходи, а податоците ФЗОМ би ги добивал од Управата за јавни приходи преку меѓусебно поврзување на институциите.
- ↪ 25 април – РОМА С.О.С ги поздравува ваквите најави и залагања и потсетува на целиот тек на иницијативата преку испраќање на Соопштение до сите медиуми со наслов: *“Поефикасен, административно поедноставен здравствен систем” предизборни залагања на политичките партии за невработените и лицата со пониски примања.*
- ↪ 01 јуни – проблемот јавно презентира преку КОД - единствениот ТВ магазин посветен на истражувачко новинарство, истраги за криминал, корупција, правосуден систем, итн. Дадени изјави од директорката на ФЗОМ, заменик-Народниот Правобранител, заменик- Министерот за труд и социјална политика, двајца Роми кои го изгубиле правото на здравствено осигурување од Прилеп, и сето тоа проследено со изјави за состојбата од страна на РОМА С.О.С. и податоци генерирани од истражувањето на новинарите - носители на магазинот (<https://www.youtube.com/watch?v=086o9TS9Ygs&feature=youtu.be>).
- ↪ 26 јуни – испратено барање за средба до директорката на ФЗОМ Маја Парнарџиева - Змејкова за разгледување на понудените решенија и можности за надминување на проблемот.

- ↪ 02 јули – Уставниот суд доставува известување до Народниот правобранител со кое известува дека нема да поведе постапка за оценување на уставноста на членовите од законот со кои се предвидува поднесување на Изјава за остварени приходи во постапката за остварување на правото на здравствено осигурување, бидејќи *поднесувањето на изјавата е начин за навремено добивање на податоци за остварените приходи за граѓаните во минатата година и има за цел да овозможи непречен пристап до здравствено осигурување, особено на најранливите категории на граѓани и навремен пристап до здравствени услуги за нив* (Народниот правобранител во декември 2013 доставил предлог до Уставен суд на РМ за оценување на уставноста на спорните делови од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување).
- ↪ 07 јули – одржана средба со директорката на ФЗОМ Маја Парнарџиева-Змејкова, г-ѓата Емилија Божиновска - шеф на оддел за здравствено осигурување, и двајца правници на ФЗОМ, на која беа дискутирани предлог-решенијата за воведување на систем за автоматско-електронско пријавување на граѓаните во ФЗОМ и проверка на нивните приходи по службена должност во соработка со Управата за јавни приходи и дефинирана потребата од соодветни законски измени. На средбата беше истакнато дека ФЗОМ веќе поднел предлог до Влада на РМ за измени на Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување и се очекува одговор. Изјавена беше отвореност за директна соработка во натамошните дејствија за постигнување на целта а која е од интерес на сите граѓани. Дополнително на средбата беше официјално потврдена и информацијата дека ФЗОМ подготвува и поднесува кривични пријави за давање на лажни податоци со поднесените Изјави за остварени приходи.
- ↪ 21 октомври – Влада на РМ на одржана седница го усвои Предлог-измените на Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување, а Министерството за финансии како предлагач го достави до Собрание на РМ, каде меѓу другото го дава и следното образложение:
- “.....Со цел граѓаните да се ослободат од обврската споменатата изјава секоја година да ја поднесуваат до Фондот за здравствено осигурување, како и да се одбегне појавата на давање на неистинити изјави за остварените нето приходи, со овој закон се предлага да се укине обврската за поднесување на изјава за остварените нето приходи на граѓаните.....”*
- “.....Податоците за остварените приходи на граѓаните Фондот ќе ги добива од Управата за јавни приходи по службена должност.....”*
- ↪ 04 ноември – Комисијата за финансирање и буџет при Собранието на Република Македонија како матично работно тело го разгледува предлогот и едногласно заклучува дека е прифатлив и треба да се даде на натамошно читање пред Законодавно-правната комисија.

- ↪ 06 ноември – законодавно-правната комисија при Собранието на Република Македонија го разгледува предлогот и едногласно констатира дека е прифатлив и треба да се даде на натамошно читање пред пратениците на Собрание на РМ.
- ↪ **12 ноември – одржано второ продолжение на Пленарна седница бр. 21 на Собранието на РМ на која Предлогот на законот и извештаите на Комисиите беа доставени до пратениците и притоа отворена општа расправа. По даденото образложение на предлагачот односно заменик - Министерот за финансии, пратениците се пријавија за збор и сите ги поддржаа посочените измени во своето излагање, а по гласањето беше констатирано дека Собранието го усвои предложениот заклучок односно Предлог-законот за измени да оди на второ читање пред матичното тело т.е Комисијата за финансирање и буџет.**
- ↪ 18 ноември – Комисијата за финансирање и буџет при Собранието на Република Македонија разгледувајќи го предлогот по втор пат утврди дека во предвидениот рок со Деловникот не беа поднесени амандмани од овластени предлагачи и го проследи Предлогот на натамошна постапка во Собранието на Република Македонија.
- ↪ **01 декември – одржана пленарна седница бр.24 на Собранието на Република Македонија на која од вкупно присутни 63 пратеника, сите 63 гласаа ЗА, а со тоа беше констатирано дека Собранието го донесе Законот за изменување и дополнување на Закон за придонеси од задолжително социјално осигурување.**

6. Ситуација 2015

50% од невработените лица и лицата со пониски примања кои ја исполнија својата обврска и поднесоа Изјави за остварени приходи до ФЗОМ во постапката за пре-регистрација, кон крајот на 2014 и почетокот на 2015 година се соочија со кривични пријави делото “Употреба на исправа со лажна содржина” бидејќи по обработката на податоците од УЈП се утврдил повисок приход од прикажаниот.

Голем дел од кривичните пријави завршиле пред судовите и судиите на предлог на обвинителите во скратена постапка, без судење и без знаење на граѓаните (не се доставуваше Предлог обвинение до нив), и притоа се носеа Пресуди за издавање казнен налог со кои им се изрекуваа казни затвор во траење од 3 месеци, условно за една година и задолжени да платат паушал од 3 илјади денари.

6.1. Што направи РОМА С.О.С.

☞ декември 2014 – мобилизација на здруженија и адвокати за вклучување во координирана акција за правна заштита на лицата со добиена Кривична пријава имајќи ги во предвид следните грижи:

- дел од луѓето против кои се воде постапки тврдеа дека во Подрачните служби на Фондот им биле давани готови обрасци, на кои тие ги заокружувале понудените опции со што граѓаните се доведувале во заблуда,
- во пресудите се наведувало дека странката знае за неистинитоста на изјавата иако УЈП податоци за точно пресметани и остварени приходи не издаваше Уверенија во моментот кога ФЗОМ објавувал повик за поднесување на Изјави за остварени приходи (февруари-март), туку во периодот после јуни,
- основните јавни обвинителства различно постапуваа односно дел од пријавите ги отфрлаа и не водеа постапка со образложение дека: делото не е кривично дело за кое се гони по службена должност, пријавените дела се застарени, станува збор за дело од мало значење, остварениот приход е помал од потребниот, пријавениот нема приходи, приходот претставува приход на член на семејство,
- за процесуираните, доколку не се поднесеше Приговор во рок од 8 дена од добивање на Пресудата, таа стануваше правосилна а со тоа и лицата стануваа сторители на кривично дело што им оневозможуваше да остварат други права за кои се бара доставување неосудуван лист, како што е правото на вработување и правото да се напушти државата,
- иако без основа, ФЗОМ без граѓанска судска постапка бараше надомест на штета за користените здравствени услуги за годината во која лицето “лажно” дало изјава за остварените приходи, бидејќи придонесите за здравствено осигурување за овие лица беа платени од страна на Министерство за здравство и ФЗОМ немаше претрпено реална штета, а на овој начин само се продлабочуваше ранливоста на невработените и лицата со пониски примања,

- за лицата кои беа обвинети за делото сторено во 2011 година и донесена правосилна пресуда постоеше голема веројатност да го имаат повторено истото дело во 2012 и 2013 година. Доколку во рок од една година се донесеше втора правосилна пресуда, истите лица ќе ја одлежеа затворската казна од три месеци односно условната казна ќе беше извршена,
 - во текот на постапката беше потребно е да се докаже дали приходот врз основа на кој се поднесени пријавите е нето или бруто пресметан приход и дали се земени во предвид приходите кои лицето ги остварило во последните два месеци. Законот овозможуваше остварување на правото во ситуации кога лицето и покрај повисоки приходи од 96.600,00 во претходната година има право да го продолжи осигурувањето доколку нема повисоки приходи од 16.100,00 денари во последните два месеци, а што како опција стоеше во самата Изјава,
 - засегнатите не беа во можност самостојно финансиски да го понесат товарот на одбраната со оглед на тоа што спаѓаа во најсиромашната категорија на граѓани (сезонски работници, корисници на социјална помош, собирачи на отпад, со ниско образование и сл.), а Основните судови уважуваа само Приговори поднесени од овластен застапник - ангажиран адвокат,
 - специфично за ромската заедница, а имајќи го во предвид фактот што живеат во нелегални домови, беше дека доколку адресата во пријавата од ФЗОМ е различна или променета од фактичкото место на живеење, Ромите немаа можност да го искористат правото на заштита и да дознаат дека се осудени.
- ↳ 22 јануари 2015 – финализиран беше *Концептот за правна заштита на граѓаните* во насока на заштита на лицата кои се соочиле со кривична пријава од ФЗОМ, преку кој беше воспоставена директна соработка односно се формираше Коалиција со 11 здруженија (НРЦ од Куманово, ЛИЛ од Скопје, Х.Е.Р.А. од Скопје, ЦДРИМ од Скопје, ЕСЕ од Скопје, РРЦ од Скопје, КХАМ од Делчево, Здружение за правата на Ромите од Штип, Баирска Светлина од Битола, СОНЦЕ од Тетово и Бела Кула од Кичево) кои работат на полето на здравствена заштита и осигурување со Роми, како и со 4 адвокати од 4-те подрачја на Апелационите судови (Скопје, Штип, Битола и Гостивар), со кои беа потпишани Меморандум за соработка и Договори за адвокатски услуги. На овај начин се обезбеди широка опфатеност и мобилизација на заедницата и тоа во следните општини Прилеп, Битола, Делчево, Кичево, Штип, Куманово, Шуто Оризари, Тетово, Ѓорче Петров и Гостивар. Застапувањето се водеше и пред надлежните институции како и пред судските органи, а со цел обвинетите да се одбранат и ослободат од обвинението како неосновано/незаконско/неуставно, како и да се предизвика системска промена во постапката односно да се обезбеди правна заштита на граѓаните во целост.

- ↪ 03 февруари - испратени 22 Барања до сите Основни јавни обвинителства како надлежни да постапуваат по кривичните пријави од ФЗОМ со цел да се утврди вкупниот број на поднесени кривични пријави од ФЗОМ против осигурениците. Добиен беше податок дека против 6 760 осигуреници во 20 општини се поднесени кривични пријави од ФЗОМ за изјави поднесени во 2011 и 2012 година.
- ↪ април/јуни - поделба на 2 000 флаери “ДАЛИ И ВИЕ СТЕ ЕДЕН ОД ОБВИНЕТИТЕ НА ФЗОМ?” и постери во сите 10 општини со цел подобро да се информира задницата за можноста од добивање Пресуда за издавање казнен наолог како и начинот каде да се обратат и да добијат правна помош.
- ↪ 23 март – документиран беше еден случај во Битола за кој се обезбеди судско застапување и се овозможи да се испита судската пракса и постапувањето на судовите по однос на оваа проблематика.
- ↪ 06 март – во хотел Холидеј Инн Скопје се одржа Национална прес-конференција на која јавно се презентираа податоците добиени со одговорите од Основните обвинителства, причините и последиците по граѓаните од постапувањето на ФЗОМ, залагањата на здруженијата и апелот до граѓаните каде да се обратат за правна помош доколку добијат Пресуда со казнен налог.
- ↪ 08 март - на емисијата КОД која се снимаше во канцеларијата на РОМА С.О.С исто така се актуелизираше проблемот, податоците и апелот до институциите и граѓаните.
- ↪ 03 април - двајца претставници на РОМА С.О.С беа гости во емисијата ПРОЦЕС, ТВ НОВА, со наслов: “Судската и извршната власт против најсиромашните”, а следеше и објава на колумна во Радио Слободна Европа на тема “Државата ја криминализира здравствената заштита”.
- ↪ 03 април - испратено **Барање за постапување** од име на Коалицијата до Влада на РМ, Народен правобранител, Основно јавно обвинителство на РМ и Фонд за здравствено осигурување на РМ во кое се укажа на последиците од примената на Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување до неговите последни измени во декември 2014 и се повикаа институциите да постапат согласно своите надлежности за да се изнајде поповолно решение за граѓаните и со тоа да се надмине проблемот.
- ↪ јуни – на Владина седница и институционален дијалог меѓу Министерството за здравство и ФЗОМ, се дискутирал проблемот и донесен беше заклучок за законски измени и ослободување од кривично гонење на лицата за кои постои основано сомнение дека сториле кривично дело “употреба на исправа со невестинита содржина”. За ова одлука на Владата на прес-конференција директорот на ФЗОМ Сашо Стефаноски изјави : “Утврдено е дека штетата која е направена од оваа категорија на луѓе е незначителна, односно во над 95%

од случаите се работи за само неколку илјади денари штета на ФЗОМ, и од тие причини Владата се одзва на повикот на граѓаните и се одлучи за оваа мерка, која се разбира е многу поволна и ќе значи подобра социјална правда и мир за семејствата на над 20 илјади осигуреници на Фондот“.

- ↪ 09 јуни – се одржа 53-тата Пленарна седница на Собраните на РМ и под 25 точка на дневен ред се разгледуваше Предлогот за донесување на измени и дополнувања на Законот за здравствено осигурување по скратена постапка, со кој се додаде нов член 95-а со кој се ослободуват од гонење, се запираат кривичните постапки, потполно се ослободуваат од извршување на казната, се определува бришење на осудата и се укинува правната последица на осудата на лицата за кои постои основано сомнение дека сториле кривично дело “употреба на исправа со невестинита содржина”.
- ↪ 10 јуни - поднесен беше амандман од РОМА С.О.С до пратеникот Лилјана Поповска за дополнување на Законот за здравствено осигурување со член 95-б а се однесуваше на граѓански постапки за надомест на штета против корисниците за задолжителното здравствено осигурување за кои ФЗОМ имаше поднесено кривични пријави за лажно дадени изјави и согласно тоа им бараше надомест за користените здравствени услуги.
Амандманот беше елабориран од пратеничката и усвоен на седница на Комисија за здравство при Собрание на РМ на ден 11.06.2015.
<https://www.youtube.com/watch?v=SfTRatwITDo>
- ↪ **11 јуни – на второто продолжение на 53-тата Седница на Собрание на РМ пратениците со 62 гласа ЗА го изгласаа Предлогот на Законот за дополнување на Законот за здравствено осигурување со членовите 95-а и 95-б.**